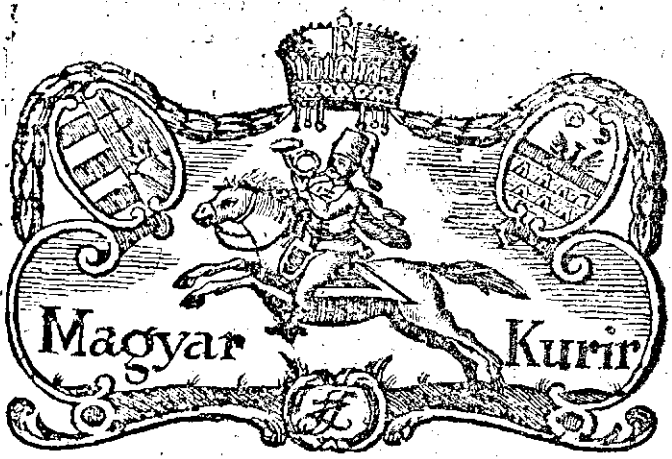

A' ROMAI TSÁSZÁRI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indúlt BÉTSBÖL *Szombaton* 28. *Juniusban.* 1788.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' mi a' mi kedves Hazánkbnak az ellenséggel közös szélein fegyverben lévö Sergeinket és Táborunkat illeti, és a' mi az egész háboruban legjóbban biztathat bennünket az, hogy olly szélesen ki-terjedett fegyvereseink között még eddig semmi Uralkadó nyavallya vagy szükség nem erôszakoskodik. A' Szebenböl jött tudósitások-szerént, az Erdélyi széleken belöl lévö Népségnek olly nagy bövsége vagyon, az élésbéli dolgokban, hogy a' *Kinéni* Tábortól némely italra és étetre való dolgokkal terhelt Szekerek kéntelenittettek *Szebenbe* visz-

sza térni, mivel itt drágábban el-adhatják ugyan azon dolgokat, mint a' Tábornál, és ha a' *Szebeni* ember óltsóbban jó húst akar enni a' *Kinéni* Tábortól hozat magának. Ezen h. 15-dikén 27 Török és Árnota foglyok, kik *Foksánnál* estenek fogságba, egy-néhány Zászlókkal edgyütt bé-érkezének Szebenbe. A' foglyók igen tisztességesen tartotnak; kenyerek és 4 krajtzárjok vagyon napjában. — A' Lembergi bizonyos tudósitások-szerént igaz az, hogy Orosz fő Vezér *Románzov* ugy által jött a' Dniszter vizén, hogy egész útjában még tsak azt sem kérdették tőlle: hová megy? vagy mit akar? most Bender-felé léptet. — Generál *Smertzing* tsak egy szörszálon maradott, hogy Török fogságba nem essett; azonban szerentsésen meg szabadult (de hogy?) — Az-is bizonyos, hogy a' velünk edgyesülendő félben volt Orosz Brigada már tsalhatatlanál *Khotzim*-körül a' mi Sergeinkhez kaptsólta magát *Lengyel*-ország felöl; és már most sokkal keskenyebb határok közé szorúl *Khotzim*, mint volt ennek elötte. —

A' F. Tsászár a' Tábori fő szálláson kivánt egészségben vagyon. Minden-nap két asztalt terittenek ebédre ő Felségének; edgyiket 24 személyre, mellyen maga rendre a' fő Vezérekkel edgyütt ebédel; másikot 30 személyre, mellyen az Adjutántok és más Tisztek szoktanak enni, és mind a' két asztal minden hoszszos tzérémóniai, és készület nélkül vagyon. Midön ő Felsége eszik, vagy alusszik, és *Raport* (Tudósitás) jön valamellyik részéről a' Tábornak minthogy mindent ő Felsége eleibe kelletik bé küldeni) akkor ő Felségét álmából leg-ottan felköltik; ha asztalnál van pedig egyenessen kezébe

ad-

adják. — Az asztal felett ő Felsége a' maga fő Vezéreivel igen barátságosan szokott beszélleni és ezen h. 9-dikén, midőn a' Muszka hadi *plánumok* forganak vala szóban, azt mondá II dik JOSEF: *Boldog az a' Fejedelem, ki frigyes nélkül nem szükölködik!*

A' Konstántzinápolyból jött Levelek-szerént, a' *Dubitzai* kettős szerentsétlen tsata, a' szárazon meg-érkezett; de még magát, hová érkezett, kinem mutatott Nagy Vezérnek, és a' Krimiai Partokon már Tengeri hajós Sergével ki-kötött *Kapután* Basának (Fő Tengeri Vezér) Táborának lévő Keresztény Tisztekben való bizakodása a' Portának, annyira mentek, hogy bizonyos Europai Udvar békesség' közben járojának egy hideg hangon tsak ezt felelte légyen a' Divány: meg-várjuk a' tsatát, hogy lássuk a' mi Birodalmunkat mitsoda szerentsével vagy veszedelemmel biztatja a' *Fátum.*" — és bizonyosnak erősitik, hogy sem a' szárazon lévő Nagy Vezér, sem a' Kaputány Basa a' Tengeren addig viszsza nem térnek, mig a' szerentsét a' tüzben megnem próbálják, és mind addig a' Divány-is a' békességről hideg hangon fogna beszélleni. — Némely *Márs* egén visgálódó Politikusok azt néztékki az itt hómályoskadó Nagy Vezér' szeméből, vagy inkább az ő esze gyeplöjét fogó Keresztény Kotsis' tzéljából, hogy a' Török most éppen a' Prusszus Király' testvére *Henrik*' szokása-szerént tselekeszik; ki a' maga titkos és nyilván való elé 's hátra, keresztül, és viszsza való masérozásával mind addig fárasztja a' mi népünket, mig nem valahól útat kap a' bé-ütésre, vagy alkalmas hellyet a' tsatázásra. — Ezért marad a' mi nagy Táborunk, a'

 Zem-

Zemlini Levelek-szerént; a' Száva-vizén innen; a' Temesvári Bánátban és az Erdélyben lévő Sergek azért szaparittatnak és erősittetnek, hogy az előre ki-nyomozott gonosz tzélnak előre ellent-álhassanak. A' Nagy Aga a' *Kapitsi* Bassával *Kládovába* már bizonyoson meg érkeztek, és a' Dunán a' Nagy Vezér Sergének által-költezésére hidat állitattanak-fel, kit minden pertzentésben ide várnak, Oláh-országnak Servia - felöl való szélén a' Duna - felöl fekszik a' *Mémis* Bassa egy nagy Táborral, és Erdély felé nyomúl. Krájovában más Török haditeſt fekszik; de már a' mi Táborunk-is ugy osztotta-el a' maga erejét, hogy ezekre ki-nyilt szemekkel tekintgethessen — 's tekintget-is; mert a' mint alább meg-tetszik, még eddig a' bé-ütni szándékazókat mindenütt viszsza-vertek a' miéink. Itt vagynak a' Hadi Tanáts-székhez fel-küldött Tábori Tudósitások. (**) A' Törökök Bosniában a' Tserovliáni hidnál készült sántzainkra most-is ottan ottan tüzelnek, de kevés kárunkal; mint ezen h. 12-dikén esett tüzelésben részünkről Hadnagy *Neidlinger* meg-sebesittetett, 3 köz-ember el-esett; ellenben a' miéink sok Török lovakat fogtanak, mellyeknek Urai el-estenek vala. — A' Városdi Seregbéli Major *Hillert* ezen h. 9-dikén Lebernitzánál a' Törökök, kik 3 szakaszban *Novi Vidoria* és *Ottoka* felöl egyszersmind érkeztenek, meg-támodták: ezen kivül 220 gyalog és lovas Törökök az Unna-vizének partjain a' *Novii* malomnál őrizetre maradtanak: de az emlittett Major *Hiller* nem vigyázván a' Noviból jövő ágyu-gellyóbisokra, a' Törököket nyakra főre kergette viszsza az Unna-vizén. Itt részünkről 13-man estenek-el, a' Török részéről pedig

dig 3-szor annyinál-is többen. — Az Ubbiniánál kvártélyban lévö Generálm. *Vállis* Urtól *Glámok* mellyékére küldött kémlelö Seregnek óltalma alá adták magokat egy *Serekorovtzki* nevü Török faluból 42 lovasok tselédjeikkel, 12000 appróbb 500 darab nagyobb szarvas marháikkal, 45 lovaikkal 's szekereikkel edgyütt: kiket azon Sereg, ámbár *Glámokból* a' Török ágyu-gollyóbisok kivánták-is akadályoztatni, szerentsésen mi hozzánk által kisért. — Generál Gróf *Vartenslében* Urnak 13-ban költ tudósitása szerént: a' Szabad-seregbéliekkel most-is szüntelen kisértetik magokat által minden jovaikkal, sok marháikkal a' Török jóbbágyok mi hozzánk. — Ugyan Grál G. *Vartenslében* Krájova-felé küldvén 50 legenyt a' lovas Szabad-seregböl; kik azon 4-Oláh-országi Kapitányokat, mellyek 100 Húszárjokkal *Somarinestiben*, adó pénznek, eleségnek, és egy hidnak épitésre való fáknak fel-hajtásában foglalatosok valának, meg-támodtak: az Oláh Kapitányok nevei ezek: *Zánda*, *Gatsu*, *Sutsa*, és Isverán; ezen Kapitányok közüll edgyett és 4 Húszárt a' Szabad-seregbéliek le-vágtak, két Kapitányt, és 16 nyerges lovakat el-fogtak, a' többit el-kergették. — *Krotzkához* ezen h. 12-dikén éjtszakán, a' melly 8 Török hajók katonákkal rakva érkeztenek vala, azokat a' Pántsovában lévö Grál Báró *Lilien* észre vévén, Belgrádig kergetett a' Dunán felfelé, szüntelen ágyuzván és puskázván reájok, hogy a' mi partjainkhoz ne közelithessenek: melly tüzezelés által mennyi kár eshetett a' Törökökben nem tudatik, hanem edgy az ö 8 hajóik közüll el-meritetett. — Észre vévén a' *Szurtzimban* lévö Grál Hertzeg *Hohenlolé*, hogy ezen h. 15-dikén 6 appróbb

próbb és nagyobb hajókon mintegy 300 Törökök a' Száva-vizén Belgrádba le-menni szándékoznának; egy bokros hellyre a' partra állitván némely Sergeket és ágyukat, mikor azon Török-hajók estvéli 8. órakor meg-érkeztenek volna, a' *Neugebauer* Seregbéliek olly formán kezdették reájok a' kartátsot és más galuskákat hajigálni, hogy 3 hajók el merittetvén, a' benne lévők nagyobb részént a' vizbe vesztenek: ők-is tüzeltenek ugyan a' hajókból mi reánk, és 4 legényünket meg-lötték, 6 tot pedig meg-sebeztek; de az ő vizbe haldokló sivás rivások duplásson fizette ennek az árrát. — Hogy a' Szávába szakadó apróbb folyó vizekről a' Török hajók Belgrád-felé le-ne indúlhassanak, Grál *Mitrovszki* mindeniknek ellenébe jó rendeléseket tett; sőt már *Klakárnál* ezen h. 13-dikán két el-rejtett Török hajókat a' miéink el-hóztanak és el-rontottak. — A' Besániai Táborból bizonyosson jelentetik, hogy ezen h. 16-dikán 8 Török hajók, mellyek az ugy nevezett tzigány sziget megett húzattak vala a' vizen fel-felé, éjtszakán a' mi Jákobánál álló őrizetünkre szándékoztak üzni; de észre vétetvén, minek-előtte a' mi partunkhoz érkeztenek volna ágyugollyóbisokkal köszöntetének: az ő partjokról-is el-kezdődött a' miéinkre az ágyuzás, mely igen sokáig tartott mind két részről, mig végre éjtél után egy órakor három hajók a' mi partunkhoz alól az ágyuzókon közelliteni láttatának, mellyeket utóljára a' miéink ki-fogván meg-esmerének el-hagyatott, lövés által meg-rontatott Török hajóknak lenni, és egyikben találtanak halva egy Törököt-is. — Hertzeg Kóburgnak a' *Rutzinnál* lévö Táborból ezen h. 13-dikán költ jelentése-szerént: az ostrommal körül

rül vett Khotzim Vára körül 12-dikig semmi nevezetes ütközet nem esett, ki-vévén a' mindennapi apró tsatákat; hanem Juniusnak 12-dikén ki-küldvén Hertzeg Kóburg Oberstlájdinánt Karaitzait 400 lovasokkal, két Osztály gyalogokkal, és 4 ágyukkal a' Khotzimi határra, a' Törököknek ottan legelö szarvas marha tsordáinak lehetö el-fogására és el-hajtására; de meg-érkezvén az Oberstlájd. Karaitzai dél tályban a' Khotzimi hegy-tetejére, meg-látta, hogy feles Törökök a' Várból ki-jöttek a' rétre lovaiknak legeltetésére: mely-szerént változtatni kelletvén a' marhákra el-intézett tzélját, két Kapitányokat, u. m. *Lovasitzot* a' Barkó Seregböl, és *Fejért* a' Taászár Húszár Seregböl azon Törökök ellen küldötte; maga-is a' gyalogsággal lassankénti utánnok nyomulván. Az emlitett két Kapitány szemesen és markosan fogták a' dolgot, a' Török lovasságot üzöbe vévén, egészszen Khotzimnak Konstántinopoli nevü Hostátjába kergették, és a' kit hol utól érték nyakazták: sött még a' külsö Városnak uttzáján-is végig kergették a' mi Húszárjaink a' Törököt. Itt az uttzán tsak nem mindeu házakból kirohantanak han'sár késeiket kezekbe szoritván, fene dühösséggel az ottan lakó Jantsárok, kiknek kopasz nyakokot reptibe szelte a' Magyar kard, és tsak hamar több mint 30 Jantsár testel az uttza béteritteték, a' több része pedig ha sebet kapott bészaladott a' maga házába hogy ne tsak az uttza légyen véres. Ez által az egész Kotzim és Tsurolu Basának a' Vár mellett fekvö Tábora fel-lármázódván, jónak tartották a' mi Húszáraink nem sokat mulatni ottan, hanem viszsza felé nyomulni; ugy-is esett, hogy százonként érkeztek a' Törökök utánnok

nok, de a' gyalogság tüze és ágyui közel sem botsátották: igy minden kár nélkül (ki-vévén a' Kapitány *Lovasitz* lovát, és még négy lovakot, mellyeket a' Jantsárok az uttzán meg-tsúfóltak;) a' miéink visszza tértenek. — Az Orosz Vezér *Románzov* rendelése-szerént, Grál Gróf *Soltikov* nem Kalutsnál, hanem Mallinovetznél fog a' *Dniszter* vizén által költözni. — Belgrádból ezen h. 18-dikán 50-ig való Törökök a' Száván által hajókázván a' Zemlini sántzok felé mentekben a' mi szélsö vigyázatainkat bejjebb romulni kénszeritették: majd a' Vasas Németek a' Dunavitzán keresztül menvén azon Törökökre ütöttenek, és azok közül 15-töt el-is ejtettenek; és jól-lehet a' tsatázás alatt Belgrádból szüntelen jött az ágy gollyóbis, még-is azon Vasasok közüll tsak 3-man sebesittettek-meg: itt jól viselték magokat fö Hadnagy Báró Rittersztáin, és Hadnagy *Minutilló*, a' véllek való 40 legényekkel edgyütt. — Erdélyi Komendirozó *Generál Fábris* Urtól ezen h. 17-dikén költ tudósitás szerént: észre vévén az Adsudban meg-szállott elsö gyalog Seregnek Obestere, a' már gyakran megditsértetett *Hörváth* Ur, hogy a' Törökök ezen h. 6-dikán szándékoznának *Szerberiesznél* a' Szeret vizén által jöni, és a' mi Foksánban lévö kevés számból álló Örizetünkre ütni; tehát el küldötte a' Székely Húszár Seregbéli Major *Lajos* Urat, két Osztály Gyalogokkal, 50 Stuttzosokkal, 4 ágyukkal, mellyek 3 fontos gollyóbisuak valának, és egy Svadron Húszárokkal ollyan rendeléssel, hogy a' Foksánban lévö örizetnek segitségére menvén, az által jövö ellenségre rá-üssön. Egy erdön lévö szoros úton kelletett a' Major Urnak által menni,

mellyen

mellen hogy valamely rejtékben lehető ellenségtől véletlenül meg-ne támadtafsék, a' lovafságot és egy ofztály gyalogot a' fzoros útból bal-kézre egy térségre állitotta, mig maga a' gyalogsággal a' fzoros hellyeken által mégyen. Alig indult vala-meg Major *Lajos* Ur az e' fzerént el-rendelt Sereggel, midön az ellenség az itten hagyott lovafokra, és gyalogokra rá-ütött; ezeket vezette Kapitány *Bórepar*, (*Beaurepart*) a' ki, mihelyt a' Törökök annyira közelitettek, hogy már a' fegyver el-fzolgált hozzájok; mingyárt ollyan hathatós apróbb és nagyobb tüzeléft tétetett, hogy a' Törököknek fzemközben jöni nem lehetett; hanem fél-hóld formában vervén magokat, rá tsaptanak a' mi gyalogjainknak balfzárnyára: de ezek karéba verték magokat, a' Székely Húfzárság pedig ugy meg-markolta kardját, hogy a' Törökök kéntelenittettek meg-futamodni. Az alatt mig ezen tsata itten az edgyik ofztály Gyalogok, és egy Svadron Húfzár által véghez ment; és minekelötte még a' Major *Lajos* Ur, és Kapitány *Tzillik* a' máfik ofztály gyalogsággal még Foksánban meg-nem érkeztenek volna, már más tsoport Törökök Foksánba bé-ütvén, a' mi ottan lévő Stuttzofainkat és Szabad-feregbéli legényeinket réfz-fzerént le-nyakazták, réfz-fzerént el-kergették; a' mi lovafok vóltanak közöttök, azok az ellenséggel nem birhatván, fő Hadnagy *Ernittzel* edgyütt fzép rendben, mig több fegittség érkezik, Foksánból kijöttenek: a' Törökök pedig mind addig mentek utánnok, mig ezek az el-érkezett Major *Lajofsal* és a' gyalogsággal öfzve-tsatolván magokat, a' Törökökkel fzembe fordultak, azokat egyfzersmind a' gyalogok kemény tüzzel, a' lovafok pedig két-fe-

MTA Könyvtár Central University Library Budapest

ből Magyar kardal ollyaténképpen fogadták, hogy a' Törökök közül a' kik életben maradhattak, nyakra fôre rend nélkül két órányi járó földig szaladtanak. Itt a' Foksáni ôrizetbéliek közül 114 nem találtatott, a' kiket rész-szerént a' Törökök el-vittenek, rész-szerént pedig a' szöllö-hegyek között elbujtanak a' veszedelem elöll, de az illyenek ismét viszsza tértenek. A' Törökök pedig ezen tsatákban magok közüll 200-at hagytanak halva, és közel 300-at vittenek-el meg-sebesitve. A' Kapitány *Tzillik* Osztállyabéliek két Török Zászlókat és egy eleven Törököt fogtanak. — Ezen tsaták után a' Törököknek Braillából annyi segitségek érkezett, hogy 8000-re szaparodtanak, és magokhoz még 8 ágyukat vettenek; mellyet meg-értvén Obester *Horváth* Ur, álló hellyét meg-változtatta, és ezen h. 11-dikén *Pétruskánnál*, Adsudhoz 4 órányi járó földre szállott-meg Táborba, hogy onnan vigyázhassa, hogy a' Törökök magok mozdulásaikat Móldova felé-é? vagy a' havas-all-földe-felé tészik. — Azon időben mikor *Petruskánál* Obester *Horváth* Ur a' Foksánnál esett tsatát 12-dikben meghallotta, egyszersmind arról-is tudósittatott, hogy a' Törökök mint-egy 4000-en Foksánhoz Táborba szállottak: ez a' Foksán *Mavrojéninek* igen tettzö szállás, mert a' *Bukureſtből Braillába*, *Gallatzra*, és *Jassiba* költözködésnek útjában esik. — Minthogy a' Törökök az Oláh-országi lakósokat igen rutul nyomorgatják, fosztják, falujokat égetik; azért rakásonként szöknek által mi hozzánk, keresvén magoknak a' Sas-szárnyai alatt bátorságos mendéket: mint nem régen *Mavrojéninek* egy kedves embere *Déli Basa*, 57 Arnótokkal szökött által a

mi

mi Táborunkba. — Obester *Horváth* Ur nem győzi eléggé ditsérni mind a' lovas mind a' gyalog Székellyeknek bátor vitézségét; nevezetesen Major *Lajos* Urnak jó rendeléseit és példa adását, nem különben Fő Hadnagy *Ernitznek* jó maga viselését. (**)

Elegyes Appróságok.

A' Nagy Vezérnek Táboráról iszonyú dolgokat beszéllenek. Egy Aga, ki Printz *Szélimnek* a' *Szúltán* Uralkodásába következendő Török Hertzegnek igen különös titkos Jó-akarója, azon mondatik munkálodni, hogy a' Nagy Vezért alattomba haza küldhesse *Mahumedhez*; melyre nézve a' nagy Török Tábornál lévő Tisztek között igen nagy belső nyalvallya és egy más ellen való áskapálódás támodott vólna. El-induláskor a' Nagy Vezérnek, kérte vala *Szélim* a' Vezért, hogy a' Szúltánnál nyerne néki engedelmet, mely-szerént ő-is a' nagy Táborral tsatára menhessen. Ezen első Minister meg-igérte vala néki; de nem tellyesíthette fogodását. Ezen *Szélim* végbetetlenül meg-haragudván, fel-tette magában, hogy akár hogy teszi szerit, mind a' Nagy Vezért, mind a' *Szúltánt* az Attyát el-veszesse, melyre sok nagy Férfiakkal útat-is dolgozott vala; de szerentsétlenül, mert az egész titok ki-nyilatkazodván, már 82 Török fejek, a' leg-nagyobbak közzül Konstántzinápolyba küldettettek a' nagy Török Tábortól. Ezen Tudósítás így jött a' kezünkhez, meg-látjuk ezután igazé vagy nem. Igy *Szélim* nem fog Török Tsászár lenni az Attya

hel

hellyet, noha az egész Birodalombéli népség ezt, mint hadakozó indulatú ifjut, igen szereti.

A' múlt héten edgy hajó Pénzel, 1. Sponyal sorompókkal, 2. bombival, 2. lisztel indulának innen le a' Táborhoz.

Edgy háládatlan kormos belsö képet mutató Tükör.

Kit látsz ezen Tükörben? Edgy Hazafi Gavallérnak jól-tévö kebelében fel-elevenedett, 's az-után jól tévöjét hitetlenül meg-mart fogyos kigyót *Lénárt Sámuelt*, a' R. Sz. B. Gróf *Teleki Sámuel* Ur ö Excellentziája (Erdélyben) Sáramberki Uradalmának fö gondviselöjét; (Préfectusát) ki a' hellyet, hogy az ötet fogyból fel-elevenitett jól-tévö Urához hivséges lett vólna, nem régiben egynéhány ezer forintokkal el-szökött, és ezen fö Méltóságnál vólt 17 esztendei szolgálatjának kémény-sepröi ábrázatat festett. — Ezen rossz érzékenységü ember, magos izmos termetü, 37 esztendö-felé járó, térdein alól ki-álló lábu, barna-piros, fekete haju, reketes beszédü, elsö fogai romlottak. — Az illyen szemetes indulatú ember, mennél nagyobb kárára vagyon az emberi szeretet gyümölcsének — mennél nagyobb gyalázatjára az illyetén hivatalban lévö Tiszt Uraknak, annál nagyobban köteleztetik ki-ki, az illyeténre rá-találván, azt meg-fogni, és a' Tisztviselöknek kezekbe adni. — *Non Hospes a' Hospite Tutus — Ov.*

Sz. S.